

Економіка підприємства

УДК 65.012.8:334.752

О.О. Борисова
аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Зовнішні чинники економічної безпеки підприємств сфери ресторанного бізнесу України

У статті розглянуто проблему дослідження впливу зовнішніх чинників на економічну безпеку підприємств сфери ресторанного бізнесу. Проаналізовано тенденції та визначено головні деструктивні чинники впливу на економічну безпеку цих підприємств.

Ключові слова: зовнішні чинники, економічна безпека підприємств, ресторанний бізнес, система економічної безпеки.

Е.А. Борисова
аспірант,

Університет економіки и права «КРОК»

Внешние факторы экономической безопасности предприятий сферы ресторанного бизнеса Украины

В статье исследована проблема влияния внешних факторов на экономическую безопасность предприятий сферы ресторанного бизнеса. Проанализированы тенденции и определены главные деструктивные факторы влияния на экономическую безопасность этих предприятий.

Ключевые слова: внешние факторы, экономическая безопасность предприятий, ресторанный бизнес, система экономической безопасности.

O. Borysova
PhD student,
«KROK» University

External Factors of Economic Security of the Enterprises in the Sphere of Restaurant Business in Ukraine

The problem of the influence of external factors on the economic security of the enterprises in the sphere of restaurant business is studied in the article. Trends are analyzed and the main

factors of destructive effects on the economic security of the enterprises in the sphere of restaurant business are identified.

Keywords: *external factors, economic security of the enterprises, restaurant business, system of economic security.*

Постановка проблеми

Підприємства сфери ресторанного бізнесу виконують економічні функції (отримання матеріальної вигоди і забезпечення приросту доданої вартості кінцевого продукту, створеного сферою ресторанного бізнесу) а також соціальні функції (вирішення проблеми зайнятості населення, сприяння соціалізації індивіда в суспільстві, підвищення соціальної відповідальності бізнесу тощо). Зазначене обумовлює комплексний взаємозв'язок результатів діяльності цих підприємств і стан їхньої економічної безпеки зі станом соціально-економічної ситуації в країні. У зв'язку з цим актуальності набуває проблема дослідження впливу зовнішніх для підприємства чинників, що формують можливості забезпечення їхньої економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств з урахуванням їхніх галузевих особливостей знаходиться в площині наукових досліджень сучасних проблем їхнього розвитку. Проблемним питанням формування систем економічної безпеки на різних рівнях економіки присвячені дослідження В. Алькеми [1], О. Ареф'євої [2], О. Барановського [3], З. Борисенко [4], О. Власюка [5], М. Камлика [6], В. Сідака [7], А. Козаченко [8], В. Крутова [9], О. Ляшенко [8], І. Мігус [10], В. Пономарьова [8], Л. Шемаєвої [11] та інших.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Водночас недостатньо розглянутими залишаються питання визначення зовнішніх чинників, що формують можливості забезпечення економічної безпеки на підприємствах сфери ресторанного бізнесу України. Це потребує подальшого розвитку теорії та методології формування систем економічної безпеки цих підприємств з урахуванням особливостей сфери ресторанного бізнесу та специфіки послуг, що надаються.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у визначенні тенденцій сучасного соціально-економічного стану в Україні, які обумовили низку деструктивних зовнішніх чинників, що погіршують стан економічної безпеки на підприємствах сфери ресторанного бізнесу України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сфера ресторанного бізнесу є дуже чутливою до загального стану соціально-економічних процесів у державі: вона бурхливо розвивається у період економічного зростання та, навпаки, швидко «згортається» у часи кризи. Нинішня соціально-економічна ситуація в Україні формується під впливом низки деструктивних зовнішніх та внутрішніх чинників, наслідками яких є: падіння реального ВВП, зростання інфляції, збереження високого рівня дефіциту бюджету на тлі зростання державного боргу, загострення дисбалансів у фіскальній та монетарній сферах, падіння рівня життя населення тощо.

Основні тенденції сучасного соціально-економічного стану в Україні, що є зовнішніми чинниками формування викликів та загроз економічній безпеці підприємств сфери ресторанного бізнесу в 2015 році – на початку 2016 року, полягають у наступному:

- *звуження масштабів економіки*. Номінальні обсяги ВВП України у 2015 році ледь перевищили 90,5 млрд дол. США (132,3 млрд дол. США у 2014 році), а за паритетом купівельної спроможності ВВП на душу населення знизився до 7,5 тис. дол. США (8,2 тис. дол. США у 2014 році) [12]. Зниження продуктивності економіки і, як наслідок, знецінення ключових економічних активів, зменшення купівельної спроможності громадян суттєво обмежують можливості стабільного функціонування та розвитку підприємств сфери ресторанного бізнесу;

- *девальвація національної грошової одиниці*, що стала наслідком збереження кризових макроекономічних тенденцій, несприятливої зовнішньої кон'юнктури та обмеження можливостей НБУ щодо підтримки пропозиції на валютному ринку. Об'єктивними чинниками, які вплинули на девальвацію гривні у 2015 році, стали: зниження експортних надходжень і зменшення пропозиції іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку, зумовлені падінням цін на традиційні експортні товари та девальвацією валют більшості країн-партнерів; посилення взаємних торговельних обмежень у відносинах з Російською Федерацією; збереження підвищеного попиту на валюту з боку підприємств-імпортерів та населення. Наслідком девальвації національної валюти стало зростання інфляції та зменшення купівельної спроможності наявних та потенційних клієнтів підприємств зазначеної сфери;

- *негативні очікування суб'єктів банківського ринку*, зумовлені звуженням ресурсної бази банків, скороченням обсягів кредитування та погіршення якості кредитів, збитковістю фінансових установ, загостренням проблеми капіталізації банків, що посилює ризики їх неплатоспроможності. Довіра до банківської системи протягом 2015 року не відновилася. Як наслідок, тривало поступове вилучення депозитів фізичних осіб з банківської системи, хоча цей процес і значно уповільнився. За даними НБУ, гривневі вклади фізичних осіб за 2015 рік скоротились на 7 млрд грн, або на 4 % (у 2014 році – на 53 млрд грн, або на 21 %); валютні вклади у 2015 році зменшилися на 5 млрд дол. США, або на 37 % (у 2014 році – на 9 млрд дол. США, або на 40 %). Зітнувшись зі скороченням пасивів, банки вимушено продовжили згортати кредитну діяльність: кредитний портфель юридичних осіб у національній валюті за 2015 рік скоротився на 76 млрд грн (у 2014 році – на 39 млрд грн), в іноземній – на 4 млрд дол. США (у 2014 році – на 6 млрд дол. США). Скорочення кредитування та зростання витрат на формування страхових резервів внаслідок погіршення якості кредитного портфеля зумовило збитковість банківської системи: збитки українських банків за 2015 рік сягнули 67 млрд грн, що вище рівня 2014 року (53 млрд грн). У свою чергу, збитки банківської системи спровокували істотне скорочення її капіталізації: регулятивний капітал банків за 2015 рік зменшився на 58 млрд грн, або на 31%, до 131 млрд грн. За цих несприятливих умов Національний банк продовжив здійснювати заходи з оздоровлення банківської системи, головним з яких стало введення до проблемних банків тимчасової адміністрації та виведення їх з ринку. Кількість банків, щодо яких було прийнято рішення віднести їх до неплатоспроможних, протягом 2014-2015 років сягнула 63 (у т. ч. у 2014 році – 33, у 2015 році – 30). Кризові явища у банківській сфері погіршують ситуацію з кредитуванням суб'єктів господарювання, що звужує їхню фінансову спроможність;

- *критичне зростання інфляційних процесів*. Девальвація національної валюти та зростання адміністративно регульованих цін протягом 2015 року посилили інфляційні очікування, що зумовило збільшення навантаження на бюджет та підвищення ризиків у грошово-кредитній і бюджетній сферах. У 2015 році споживчі ціни зросли на 43,3 %, що перевищило рівень інфляції 2014 року (24,9 %).

Висока інфляція вкрай негативно впливає на настрої суб'єктів валютного ринку, провокуючи зростання попиту на готівкову та безготівкову валюту, що є передумовою курсових коливань. Водночас зростає рівень відсоткових ставок на депозитному та кредитному ринках, що практично унеможливує кредитування підприємств реального сектора економіки, які мають тривалий термін реалізації проектів. Окрім цього, висока інфляція обумовлює також істотне скорочення строків кредитування, що додатково «відсікає» від банківських кредитів підприємства реального сектора економіки;

- *стримування розвитку підприємництва внаслідок недосконалості податкового адміністрування та контролю.* В Україні зберігається значний дисбаланс прав і обов'язків платників податків та фіскальних органів, зумовлений неузгодженістю інструментів податкової системи та точковими змінами податкового законодавства. Процедури адміністративного оскарження неправомірних рішень у цій сфері є малоефективними, що обумовило необхідність створення у 2015 році двох бізнес-омбудсменів – у складі Ради бізнес-омбудсмена та при Державній фіскальній службі України [13]. Згідно з даними річного звіту [14] Рада бізнес-омбудсмена з травня 2015 року отримала 585 скарг від компаній на роботу державних органів, у тому числі ініціювала розслідування за 342 зверненнями. Найбільше (43% всіх скарг від українського бізнесу) надійшло щодо роботи органів Державної фіскальної служби. У I кв. 2016 року отримано 84 скарги на роботу ДФС. Серед найбільш типових проблем податкового адміністрування визначаються [15]: недостатня прозорість системи електронного адміністрування та затримка з поверненням бюджетного відшкодування ПДВ; призначення та проведення податкових перевірок за відсутності достатніх підстав, процесуальні порушення під час таких перевірок та/або прийняття необґрунтованих рішень за результатами;

- *дисбаланси у бюджетній сфері.* Дефіцит Зведеного бюджету України у 2015 році зменшився до 30,9 млрд грн проти 72,0 млрд грн у 2014 році, або до 1,6 % ВВП проти 4,5 % ВВП відповідно, проте з урахуванням бюджетного фінансування НАК «Нафтогаз України» дефіцит становив 5,8 % ВВП у 2015 році проти 10,1 % ВВП у 2014 році [16]. Показник перевищив гранично допустиме значення у 3 % для європейських країн за Маастрихтськими критеріями, хоча й був, як уже зазначалося, майже вдвічі меншим за показник 2014 року. Дефіцит зведеного бюджету був сформований за рахунок дефіциту державного бюджету. Дефіцит Державного бюджету України в 2015 році зменшився до 45,2 млрд грн проти 78,1 млрд грн у 2014 році, або до 2,3 % ВВП проти 4,9 % ВВП відповідно. Показник в основному сформований за рахунок зростання видатків на оборону та обслуговування державного боргу.

На 2016 рік було передбачено збільшення рівня дефіциту державного бюджету: граничний його обсяг мав становити 83,7 млрд грн, або 3,7 % ВВП, що певною мірою виходило за економічно безпечні межі цього показника. Водночас існують певні ризики його досягнення, що пов'язано з інфляційно-девальваційними процесами, фінансуванням Пенсійного фонду України, зовнішньополітичними викликами та військовою загрозою з боку РФ, а також результатами співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

На зростання дефіциту бюджету негативно впливає зростання боргового навантаження. Впродовж 2015 року обсяг державного та гарантованого державою боргу України зростав і за його підсумками становив 1571,8 млрд грн (проти 1100,8 млрд грн у 2014 році), в т. ч. державного боргу – 1 333,9 млрд грн та гарантованого державою боргу – 237,9 млрд грн. По відношенню до ВВП державний

та гарантований державою борг у 2015 році становив 79,3 % (70,3 % ВВП у 2014 році) [17], що перевищує граничну межу боргового навантаження у 60 % ВВП, передбачену Бюджетним кодексом України.

Зростання боргового навантаження головним чином пов'язане із загостренням валютного та бюджетного дисбалансів. Внаслідок істотної девальвації національної грошової одиниці (15,77 грн/дол. США на кінець 2014 року та 24,00 грн/дол. США на кінець грудня 2015 року) номінована в іноземній валюті частка державного та гарантованого державою боргу зросла у гривневому еквіваленті на 470,9 млрд грн, що загостило валютні ризики управління державним боргом.

Чинником посилення боргового навантаження у 2015 році стало також фінансування потреб сектора загальнодержавного управління, що здійснювалося шляхом випуску облігацій внутрішньої державної позики в обмін на акції НАК «Нафтогаз України» (29,7 млрд грн) та «Укргазбанку» (3,8 млрд грн) – в обмін на векселі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (41,5 млрд грн), а також фінансування державного бюджету за рахунок внутрішніх запозичень (23,9 млрд грн) [18].

До позитивних змін у борговій політиці України слід віднести зменшення протягом 2015 року державного та гарантованого державою боргу в доларовому еквіваленті на 4,3 млрд дол. США (65,5 млрд дол. США проти 69,8 млрд дол. США на кінець 2014 року), що відбулося завдяки реструктуризації та списанню частини державного й гарантованого державою зовнішнього боргу. Міжнародні рейтингові агенції (Fitch, Moody's, S&P) за результатами реструктуризації переглянули кредитні рейтинги за державними цінними паперами України в бік підвищення.

Високий рівень податкового навантаження на суб'єктів господарювання та громадян негативно впливає на інвестиційний клімат у державі, ускладнює введення економіки на траєкторію стійкого соціально-економічного зростання. Частка доходів зведеного бюджету у ВВП у 2015 році становила 32,9% (проти 28,7 % у 2014 році та 30,2 % у 2013 році), що свідчило про посилення податкового тиску на вітчизняну економіку для досягнення збалансованості бюджету. Частка видатків зведеного бюджету у ВВП у 2015 році також дещо зросла і становила 34,3 % (проти 33,0 % у 2014 році та 34,5 % у 2013 році), що обумовлено необхідністю відновлення обороноздатності та національної безпеки країни, обслуговування державного боргу, збереження високого рівня державних зобов'язань щодо надання суспільних благ та послуг. Станом на кінець першого півріччя 2016 року частка доходів зведеного бюджету передбачена на рівні 31,7 % ВВП, видатків – 34,4 % ВВП [19];

- низька якість надання державних соціальних послуг, що зменшує купівельну спроможність населення. Значною залишається частка соціальних видатків у структурі зведеного бюджету: у 2015 році вона становила 377,8 млрд грн або 55,6 % його видатків (у 2014 році – 59,1 %). Найбільшу частку у структурі соціальних видатків у 2015 році становили видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (25,9 %), освіту (16,8 %) та охорону здоров'я (10,4 %). Сума профінансованих видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2015 році становила 176,3 млрд грн, що на 38,3 млрд грн, або на 27,8 %, більше від показника 2014 року. Обсяг їхнього фінансування у 2016 році запланований на рівні 247,0 млрд грн або 30,8 % видатків зведеного бюджету. Таким чином, держава намагається забезпечувати виконання всіх соціальних функцій, проте нагальними питаннями їх реалізації є перехід від механізму бюджетного утримання до забезпечення розвитку соціальної сфери.

Проблеми в бюджетній сфері підсилюються через нереформованість пенсійної системи, яка обумовлює збереження дефіциту власних доходів Пенсійного фонду України, який щорічно компенсується за рахунок коштів державного бюджету. У 2015 році касові видатки державного бюджету на перерахування трансфертів до Пенсійного фонду збільшилися проти 2014 року на 19,0 млрд грн, або на 25,1 %, і становили 94,8 млрд грн (з яких 14,0 млрд грн було спрямовано на фінансування «авансової» виплати пенсій за січень 2016 року).

Бюджет Пенсійного фонду в поточному році також умовно збалансований завдяки підтримці з державного бюджету: на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, а також на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду з державного бюджету передбачено спрямувати 144,9 млрд грн, або 56,3 % від планових доходів Пенсійного фонду України (257,2 млрд грн) [20], які зменшилися у зв'язку зі зниженням ставки єдиного соціального внеску. Водночас навіть за такої значної фінансової підтримки з існуючих 12,3 млн пенсіонерів в Україні близько 5 млн осіб або 41,4 % отримують пенсію нижче 1300 грн [21]. Середній розмір пенсійної виплати станом на 01.01.2016 року становив 1700,22 грн, що на 118,68 грн, або лише на 7,5 %, більше відповідного показника минулого року (1581,54 грн) [22]. Відповідний показник на кінець I кварталу 2016 року становив 1703,43 грн [23]. Підготовка до поступового запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування гальмується низьким рівнем заробітних плат, значним рівнем їх тінізації та високим рівнем безробіття та міграції за кордон;

- *стагнація інвестиційної активності*. З II кварталу 2013 року в економіці України знижується валове нагромадження основного капіталу. У 2015 році це падіння дещо уповільнилося (9,3% проти 24 % у 2014 році). Несприятливий інвестиційний клімат, посилений зовнішньою агресією, обмежив можливості нарощення іноземних інвестицій у країну. Критично низькою залишається інвестиційна активність підприємств сфери ресторанного бізнесу.

Отже, розглянуті тенденції в Україні дають можливість визначити чинники, що обумовлюють формування ризиків та загроз економічній безпеці підприємств реального сектора економіки, зокрема сфери ресторанного бізнесу, шляхом загострення існуючих внутрішніх протиріч у цих суб'єктів господарювання. Найважливіші з них пов'язані зі зниженням інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу, збільшенням невідповідності між їх активами та зобов'язаннями та зростанням фінансової неспроможності підприємств сфери ресторанного бізнесу, досягненням критичного стану їхніх основних виробничих фондів на тлі низьких темпів розширення внутрішнього ринку та неефективності державної політики щодо підвищення трудових доходів громадян, подолання бідності та збалансування продуктивної зайнятості працездатного населення. Все це у сукупності відображає негативний ефект синергії кризових явищ в економіці на економічну безпеку підприємств, що вимагає зміни парадигм у бізнесі. Оптимальний набір рішень і параметрів економічних об'єктів більше не сприймається як відповідь на всі виклики життя. Йому на зміну має прийти концепція «керованого хаосу» – робота в умовах хиткої рівноваги, утриматися в якій можна тільки за рахунок безперервних зусиль (інновацій).

Зазначене обумовлює необхідність пошуку ефективних принципів організації бізнес-систем у сфері ресторанного бізнесу, реорганізації ними своєї організаційної структури в більш складний управлінський і технологічний комплекс відповідно до нових викликів.

Висновки

У статті визначено тенденції сучасного соціально-економічного стану в Україні, що обумовили низку деструктивних зовнішніх чинників, які погіршують стан економічної безпеки на підприємствах сфери ресторанного бізнесу України. Результати дослідження дали змогу віднести до базових деструктивних чинників зовнішнього середовища функціонування підприємств сфери ресторанного бізнесу наступне: зниження економічної активності суб'єктів, які є споживачами ресторанних послуг; зростання інфляції та зменшення купівельної спроможності наявних та потенційних клієнтів підприємств сфери ресторанного бізнесу; неадекватна реальній ситуації кредитна політика національного та комерційних банків; неузгодженість інструментів податкової системи та процедур адміністрування та контролю; розбалансування статей бюджетного розпису; низька інвестиційна активність підприємств сфери ресторанного бізнесу; монополізм держави у виконанні соціальних функцій.

Література

1. *Алькема В. Г.* Система економічної безпеки логістичних утворень: [монографія] / Алькема В. Г. – К.: Дорадо-Друк, 2011. – 470 с.
2. *Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б.* Планування економічної безпеки підприємств / Європейський ун-т. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2004. – 169 с.: рис., табл. – Бібліографія: С.160-169.
3. *Барановський О. І.* Фінансова безпека в Україні (методологія Оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський; Київ, нац. торг.-екон. ун-т. – К.: 2004. – 759 с.
4. *Борисенко З. М.* Конкурентна політика як фактор розвитку економіки України: Монографія / З. М. Борисенко. – К.: Таксон, 2004. – 346 с.
5. *Власюк О. С.* Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / Наук. доповідь. – К.: НІПМБ, 2008. – 48 с.
6. *Камлик М. І.* Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.
7. *Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія.* / О. А. Кириченко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев та інші – К.: УЕП «КРОК», 2008. – 423 с.
8. *Козаченко А. В.* Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко – К.: Либра, 2003. – 280 с. – Библиография: С. 268-279.
9. *Крутов В. В.* Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємства. – К.: «Фенікс», 2008. – 406 с.
10. *Мігус І. П.* Сучасні перспективи розвитку систем економічної безпеки держави та суб'єктів господарювання [Текст] : колект. монографія / [Васенко В. К. та ін.] ; за заг. ред. Мігус І. П. ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси: Маклаут, 2012. – 631, [4] с. : рис., табл. – Бібліографія в кінці глав. – 300 экз. – ISBN 978-966-2200-20-1.
11. *Шемаєва Л. Г.* Організація функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні // Вчені записки Університету «КРОК». Серія «Економіка». – 2010.– Вип. 21. – С. 161-171.
12. *Worldeconomic outlook. April 2016* // IMF Data mapper. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/datamapper/index.php>
13. *Уповноважений з питань підприємництва / Державна фіскальна служба України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/-pro-sfs-ukraini-uprovnovajeni-z-pitan-pidpriemnitstv/taras-kachka/>.
14. *Річний звіт 2015 / Рада бізнес-омбудсмена.* – 11.04.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://boi.org.ua/media/uploads/annual_report_2015/annual_report_boc_2015_ukr.pdf.
15. *Системний звіт «Проблеми адміністрування податків для бізнесу в Україні» / Рада бізнес-омбудсмена.* – 30.10.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://boi.org.ua/publications/reports/6-sistemnij-zvt-problemi-admnstruvannya-podatkv-dly>.

16. Презентація Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» / Міністерство фінансів України. – 11.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/uploads/0/1201-14%20slides_budget_2016.pdf.

17. Тут і далі Статистичні матеріали щодо державного та гарантованого боргу України станом на 31.12.2015 р. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychni-materialy-shchodo-erzhavnoho-ta-garantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy-u--rotsi?category=borg&subcategory=statistichna-informacija-schodo-borgu>.

18. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2015 рік // Урядовий кур'єр – 02.03.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-ukrayini-08/>.

19. Враховано обсяг номінального ВВП на рівні 2 262 млрд грн згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 року № 558 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017-2019 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/558-2015-%D0%BF>.

20. Про затвердження бюджету Пенсійного фонду України на 2016 рік. Постанова Кабінету Міністрів України № 190 від 10.03.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/190-2016-%D0%BF>.

21. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2015 році / Пенсійний фонд України. – 23.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=243697>.

22. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2015 році / Пенсійний фонд України. – 23.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=243697>.

23. Огляд основних підсумків роботи Пенсійного фонду України за січень–травень 2016 року / Пенсійний фонд України. – 21.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=257718&cat_id=95533.

УДК 336.71

*С.В. Євтушенко
старший викладач
кафедри економіки та менеджменту підприємств,
Університет економіки та права «КРОК»*

Інвестиційна безпека підприємства як фактор забезпечення його конкурентоспроможності в довгостроковому періоді

В статті досліджено взаємозв'язок таких важливих економічних категорій як інвестиційна безпека підприємства та його конкурентоздатність і доведено, що інвестиційна безпека підприємства є важливим фактором забезпечення його конкурентоспроможності у довгостроковому періоді.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, інвестиційна безпека, конкурентоздатність підприємства.